Dotazník, otvorené otázky, uzavreté otázky, škálovanie :)

Dotazník je najčastejšie používanou technikou zisťovania empirických údajov. Tento výskumný nástroj je v podstate súborom vytlačených otázok, na ktoré sa od respondenta vyžadujú odpovede a ktoré možno podrobiť kvantitatívnej analýze.

Dotazník je vedomou a logickou kompozíciou problémov, v ktorej sa každá otázka musí vzťahovať k hlavnému problému a je potrebné, aby otázky boli zostavené tak, že tvoria uzatvorený celok. V praxi to predpokladá kombináciu týchto základných otázok: otvorených a zatvorených."[1]

Optimálna dĺžka dotazníku predstavuje 40 až 50 otázok a doba pre jeho vyplnenie 20 minút. Mali by byť v ňom len otázky naozaj nutné. Príliš rozsiahly dotazník respondentov na prvý pohľad odradzuje. Je nepochybne rozdiel, či má respondent zodpovedať len 15 otázok alebo 150 či dokonca viac ako 1 000, ako tomu býva v niektorých detailných výskumoch treba životného štýlu. Čím viac ma dotazník položiek (otázok), tím viac pôsobí dojmom, že jeho vyplňovanie zaberie veľa času.

Dôležitou vecou je taktiež sled (poradie) otázok v dotazníku. Na začiatku by mali byť zaradené otázky zaujímavé, uprostred meritorné otázky, ktoré bezprostredne súvisia s problémom výskumu, na ktorých vyplnení mimoriadne záleží, ktoré vyžadujú sústredenie, a nakoniec otázky menej závažné. Najvhodnejším spôsobom vyplňovania dotazníkov je krúžkovanie alebo krížikovanie zvolených odpovedajúcich variant odpovedí, prípadne ich iné označenie, v prípade elektronickej podoby napríklad na Internete, kde číselné kódy odpovedí už môžu priamo vstupovať do následného počítačového spracovania.

Vyššie uvedené obecné odporúčania pre zostavenie dotazníkov môžeme na záver zhrnúť do nasledujúcich štyroch zásad:

1. úspornosť dotazníkov,
2. jednoduchosť orientácie a vyplnenia,
3. celková premyslenosť jeho koncepcie,
4. na prvý pohľad viditeľná zaujímavosť a príťažlivosť.

Je nepochybné, že vymýšľanie jednotlivých otázok môže mať ešte veľmi ďaleko k vytvoreniu kvalitného celku – zostavenému dotazníku. Naviac aj tu sa náležite zúročujú roky praktických skúseností.[2]

Otvorené otázky

V otvorenej otázke nepredkladáme respondentovi žiadne varianty odpovedí. Môže sa teda vyjadriť celkom slobodne, podľa svojho, svojimi slovami. Patria sem také typy otázok s otvoreným koncom ako:

- voľné – respondentovi je ponechaná pri formulácii názoru absolútna voľnosť,
- asociačné – respondent má uviesť slovo, ktoré si uvedomí ako prvú reakciu na pojem uvedený v dotazníku,
- voľné dokončenie vety – dotazovaná osoba ma podľa svojho úsudku dokončiť predloženou vetu,
- dokončenie poviedky – je predložená nedokončená poviedka a úlohou respondenta je ju dokončiť,
- dokončenie obrázku – je predložený obrázok dvoch postáv, jedna niečo hovorí a respondent má doplniť reakciu druhej osoby,
- dokončenie tematického námetu – je predložený obrázok a respondent má za úlohu vymyslieť príbeh o tom, čo sa na obrázku stalo alebo môže stať.[3]

Uzavreté otázky

Uzavreté otázky je možné deliť na:

- dichotomické (binárné, alternatívne, dvojné), ktoré pripúšťajú iba dve možnosti (áno – nie, muž – žena). Výhodou je jednoduchá spracovateľnosť. Často však respondentov núti vyjadriť krajné stanovisko,
- výberové (polytomické, s možnosťou výberu len jednej varianty). Tieto otázky sú výhodné pre spracovanie. Hlavným problémom je, že vylučujú možnosť voľby viac variant,
- vymenované (polytomické, s možnosťou výberu niekoľkých variant). Umožňujú voľnejší výber, čo viac odpovedá skutočnosti. Hlavnou nevýhodou sú problémy pri štatistickom spracovaní. Obvykle sa pozeráme na túto otázku ako na batériu a jednotlivé varianty berieme ako dichotomicky znak (premennú), ktorý sa vyskytol alebo nevyskytol,
- polytomické, s uvedením poradia variant. Pôsobí priaznivo na dotazovaného, lebo mu umožňuje diferencovať medzi variantami, určovať ich poradie. Pre spracovanie sú ešte náročnejšie ako v predchádzajúcom prípade.

Pre meranie názoru a hlavne postojov je vhodným nástrojom ***škálovanie***. Nezisťujeme len či jav nastal či nie

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

(ako je to v prípade dichotomické otázky s možnosťami „áno - nie“), ale i stupeň hodnotenia respondentovho vnímanie tohto javu U takejto hodnotiacej škále, ktorá má podobu uzavretej otázky, sa po respondentovi požaduje, aby vyjadril svoj názor ku skúmanému javu (vlastnosti objektu) zaznamenaním určitej pozície na stupnici. Názory výskumníkov sa však líšia na počet kategórií, ktoré sa respondentovi ponúkajú. Párny počet núti respondenta zaujať nejaký postoj, nepárny počet umožňuje respondentovi byť aj indiferentní – odpovedať „neviem“, „nedokážem povedať.“[4]

[1] Pavol Barát a kol.: ***Občianska náuka. Náuka o spoločnosti. Chystáte sa na maturitu?*** **Nitra: Enigma 2005, ISBN 80-85471-71-X.**
[2] Miroslav Foret, ***Marketingový průzkum - Poznáváme svoje zákazníky.*** **Praha: Bizbooks 2012, ISBN 978-80-265-0038-4.**
[3] Miroslav Foret, ***Marketingový průzkum - Poznáváme svoje zákazníky.*** **Praha: Bizbooks 2012, ISBN 978-80-265-0038-4.**
[4] Miroslav Foret, ***Marketingový průzkum - Poznáváme svoje zákazníky.*** **Praha: Bizbooks 2012, ISBN 978-80-265-0038-4.**

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania